

музично-естетичної роботи з дітьми, володіння навичками гри на музичних інструментах, наявність співочого голосу, уміння керувати хоровим та вокальним дитячим колективами. Професійна компетентність учителя музики – інтегративне утворення, яке складається зі структурних компонентів (ключових компетентностей) і являє собою комплекс музично-педагогічних знань, умінь, навичок, музичних здібностей, та творчих якостей особистості (креативності), що виявляється через готовність до творчої педагогічної діяльності.

Література

1. Болотов В.А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В.А. Болотов, В.В. Сериков // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 8–14.
2. Власова О.І. Педагогічна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.І. Власова. – К.: Либідь, 2005. – 398 с.
3. Маркова А.К. Психологические критерии и ступени профессионализма учителя / А.К. Маркова // Педагогика. – 1995. – № 6. – С. 56–63.
4. Павлютенков Е.М. Управление профессиональной ориентацией в общеобразовательной школе / Е.М. Павлютенков. – Владивосток: Изд-во Дальневост. ун-та, 1990. – 171 с.
5. Пометун О.І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті / О.І. Пометун // Основна школа. – 2005. – № 3/4. – С. 51–52.
6. Сериков В.В. Личностный подход в образовании: концепция и технологии / В.В. Сериков. – Волгоград: Перемена, 1994. – 152 с.
7. Школа першого ступеня: теорія та практика: зб. наук. пр. / Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т імені Григорія Сковороди. – Тернопіль: Астон, 2006. – Вип. 17/18. – 336 с.

ПОНІКАРОВСЬКА С.В.

ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ПРИ НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Необхідність вироблення в студентів навичок міжкультурної комунікації вже деякий час не викликає сумнівів у викладачів гуманітарних дисциплін. Немає необхідності доводити важливість цієї проблеми для розвитку кожної окремої людини та суспільства в цілому. Глобалізація на сучасному етапі стосується всіх сфер життя, тому потрібна адаптація до цього процесу, зокрема, в галузі освіти. Міжкультурні проблеми для нашої країни вже є життєво важливими. Для встановлення гармонійних відносин з іншими країнами поширення серед усіх верств суспільства міжкультурної грамотності.

Досвід вивчення міжкультурної комунікації доводить, що представники різних культур дуже схожі за своїми внутрішніми якостями та різняться переважно за зовнішніми проявами – одягом, поведінкою, традиціями тощо. З огляду на це важливим є пошук способів подолання цих відмінностей, їх розпізнавання та нейтралізація.

Міжкультурна комунікація в професійній сфері також є об'єктом пильної уваги з боку спеціалістів. Оволодіння навичками ділової комунікації допомагає більш ефективно взаємодіяти з діловими партнерами, даючи змогу досягти компромісу та плідної співпраці.

Метою статті є аналіз зв'язку викладання іноземної мови та міжкультурної комунікації, виходячи з того, що суб'єктом навчання є студенти економічних спеціальностей та враховуючи необхідність подолання ними комунікативних бар'єрів на соціальному та на професійному рівні.

Людина, яка готується брати участь у трудовій діяльності, повинна мати певні особистісні якості, такі як відповідальність та компетентність, здатність до

співробітництва, толерантність тощо. Розвиток суспільства та міжнародних відносин відкриває нові можливості для випускників вищої школи, які мають гарні знання з іноземної мови та щодо особливостей комунікації між представниками різних культур. Якщо випускник економічного факультету братиме участь у діловій зустрічі або переговорах, у спільному підприємстві або просто зустрінеться з представником іншої країни, то знання її культури та іноземної мови значно піднімуть його авторитет.

При підготовці студентів немовних ВНЗ викладання іноземної мови змінюється залежно від майбутньої професії спеціаліста, тобто, окрім загальнонавчальних навичок, він повинен мати й навички іншомовного професійного спілкування, отже, міжкультурне спілкування для нього, окрім соціальних сфер, є спілкуванням на професійному рівні [1, с. 230]. Підвищення іншомовної комунікативної компетенції невід'ємно пов'язане з підвищенням професійної компетенції. Студенти повинні оволодівати не тільки іноземною мовою, але й навичками ділового спілкування з представниками інших культур, щоб уникнути зайвих конфліктів та непорозумінь через власну неосвіченість. Помилки в іноземній мові, як правило, носії мови вибачають, але відсутність знань основних правил поведінки та традицій певного мовленнєвого суспільства може викликати проблеми. Навчання іноземної мови має бути навчанням міжкультурної комунікації, бо, вивчаючи мову, студент інтегрує іншу культуру у власну картину світу. До того ж світове співтовариство ставить проблему толерантності як поваги до чужих цінностей, а ще більше – як позиції, що передбачає розширення кола особистих ціннісних орієнтацій за рахунок позитивної взаємодії з іншими культурами [2]. Важливу роль у цьому відіграє мова, яка виступає, очевидно, “єдино можливим інструментом, за допомогою якого і стає реальністю будівництво мостів взаєморозуміння і взаємодії між представниками різних лінгво-етносів” [3, с. 72]. Усі дослідники сходяться на тому, що сучасна концепція іншомовної освіти базується на інтегрованому вивченні мови та культури, на діалозі культур і, враховуючи те, що мета такої освіти – вивчення мови через культуру, культури через мову, необхідно здійснювати формування соціокультурної компетенції того, хто навчається, в поєднанні з його загальнокультурним розвитком [3].

Таким чином, у зв'язку з глобалізацією економіки та її інтернаціоналізацією, студенти економічних спеціальностей повинні активно вивчати не тільки іноземну мову, але й, насамперед, здобувати навички ділового спілкування з представниками інших культур. Природно, що перспектива розвитку ділової взаємодії лежить на шляху від зіткнення культур до зміцнення на їх загальнолюдській моральній основі єдиної міжнародної ділової культури. Існує думка, що в майбутній міжнародній культурі утвердяться такі технології спілкування, які довели свою практичну ефективність незалежно від свого походження. Наприклад, залежно від ситуації, ділові партнери зможуть застосовувати німецьку точність, китайський спосіб вирішення конфліктів, російську здібність виходити зі складних ситуацій, українську хитрість тощо. Вже давно визнана рівність усіх людей незалежно від їх походження та культури, що їх виховала, до уваги беруть лише особистісні характеристики. Те саме можна сказати й про різні культури, і в цьому різноманітті є ключ до вирішення головної проблеми, що існувала раніше. Проблема була у спробі довести, що “своє” – це єдино правильне. Тепер основна мета – інтегруватися в міжнародний економічний контекст, сформувавши про себе уявлення як про компетентних та висококультурних партнерів, з якими не тільки вигідно, а й приємно мати справу.

Розуміння сучасного напрямку економічної освіти, що орієнтована на підприємницьку діяльність в умовах світового ринку, потребує пошуків нових підходів до навчання іноземної мови як засобу міжнародного ділового спілкування майбутніх бізнесменів та підприємців. Саме тому курс іноземної мови у ВНЗ повинен мати комунікативний характер, а його завдання – визначатися як комунікативні та пізнавальні. Організація навчання іноземної мови як процесу міжкультурної комунікації створює реальну основу для формування у студентів міжкультурної освіченості, під якою розуміється здатність до міжкультурної ділової поведінки в ситуаціях ділового партнерства на міжнародному рівні.

Таким чином, професійна економічна освіта стає тим освітнім середовищем, у якому формується міжкультурно-компетентна особистість, а іноземна мова є засобом її формування. Така особистість має певний рівень лінгвокраїнознавчих, соціолінгвістичних, соціокультурних і міжкультурних знань та умінь, що забезпечують реальне спілкування в професійно орієнтованій сфері діяльності. Розвиток та актуалізація практичних знань і вмінь повинні відбуватися в різних видах діяльності: комунікативній, дослідній, самостійній творчій діяльності, що спрямована на самовдосконалення та саморозвиток.

Певна річ, володіння іноземною мовою саме по собі викликає повагу в партнера з комунікації, як у нас викликає повагу знання іноземцем нашої рідної мови. Але відсутність мовного бар'єра не є достатньою умовою для здолання бар'єра культурного, бо не веде автоматично до оволодіння навичками, необхідними для цього. Тому доцільно вже в процесі навчання іноземної мови прищеплювати навички й уміння, які є необхідними для успішної міжкультурної комунікації. Отже, основні завдання, які потребують вирішення і вже поступово починають вирішуватися — це необхідність реалізації єдності мови та культури, у межах якої ця мова виконує комунікативну функцію, при навчанні іноземної мови; можливість при вивченні мови проникнути в культурний світ людей, які нею спілкуються, орієнтуватися в ньому, правильно тлумачити моделі мислення та поведінки, що склалися; вироблення здатності правильно вибирати та коректувати власні моделі поведінки; здатності, ознайомлюючись з різними явищами культурного життя, отримувати та вдосконалювати знання мови. Тобто запитання формулюються так: “Як, навчаючи іноземної мови, готувати одночасно як до комунікації з носіями мови, так і до міжкультурної комунікації”. Аргументовану відповідь на це запитання може дати цілісна концепція, яка розглядає іноземну мову, насамперед, як засіб комунікації з іншою культурою та її представниками. Ця концепція виходить з того, що пізнання світу іншої культури відбувається безпосередньо в самому процесі вивчення іноземної мови, оскільки сама мова – це лише засіб висловлювання людей, що нею говорять. Їх спосіб життя та мислення, норми поведінки та установки, їх матеріальний та духовний світ повинні стати невід'ємною складовою навчання іноземної мови. Основним завданням такого навчання є не тільки гідна мовна, але й культурна підготовка, що співвідносить культурне самовизнання студентів з повагою до культурних особливостей людей, які нею розмовляють. Ці два аспекти настільки пов'язані між собою, що без знання та розуміння культури, яку представляє та чи інша мова, знання мови не буде повним. До того ж існує феномен “очікуваності” культурної підготовленості від людей, що володіють мовою на високому рівні. Чим вище цей рівень, тим більше очікується адекватна комунікативна поведінка, оскільки передбачається наявність широких загальних знань про культуру.

Вимоги розробки таких концепцій зумовлені тим, що міжкультурні контакти зараз мають глобальний та масовий характер. Світ став більш відкритим, а люди в

ньому – більш мобільними. І навіть ще в період студентства молодь має змогу обирати різні програми для поїздки за кордон на навчання або для заробітку та втілювати на практиці навички міжкультурного спілкування, які вони отримали під час навчання, та повернувшись, поділитись досвідом реальних ситуацій спілкування. Враховуючи те, що особливо під час поїздок студенти спілкуються з однолітками з різних країн, доцільно на заняттях з іноземної мови давати інформацію не тільки про культурні особливості країн мови, що вивчається, а допомогти студентам стати обізнаними в основних правилах поведінки, що прийняті в різних культурах, особливо в тих, які то пов'язані з різними віросповіданнями. Предмет “Іноземна мова” дає чудову нагоду підготувати студента до спілкування з різними людьми на матеріалах порівняння різних культур.

Міжкультурна комунікація має чітко виражену прикладну орієнтацію. Це набір навичок, якими можна та необхідно володіти. У першу чергу, це необхідно тим, чия професійна діяльність пов'язана із взаємодією між культурами, коли помилки та невдачі приводять до інших провалів – на переговорах, у роботі колективу або до соціальної напруженості. Тому компетенція у сфері міжкультурної комунікації стає важливою складовою професійної підготовки спеціаліста.

У всі часи в бізнесі цінилося вміння спілкуватися з партнером. Але робити це грамотно з урахуванням усіх умов далеко не просто. Для цього необхідно володіти конкретними знаннями та високою культурою спілкування, особливо сьогодні, коли сформувався принцип взаємовигідності та співробітництва. Вхід нашої країни у світову економіку не є легким та залежить від багатьох факторів. Своє місце у світовій економіці треба виборювати. Одним з основних критеріїв професійності фахівця в бізнесі є його комунікативно-мовна компетенція, бо бездоганне володіння словом як інструментом професійної діяльності визначає успішність цієї діяльності. Є багато історичних прикладів тих наслідків, до яких може призвести непорозуміння та зневажлива поведінка представників однієї культури до іншої не тільки у сфері бізнесу.

Висновки. Формування міжкультурної компетенції студентів економічних спеціальностей за допомогою іноземної мови пов'язано з цілями та завданнями економічної професійної освіти, що орієнтує студентів на сучасну міжнародну економічну практику. Теза про одночасне вивчення іноземної мови та культури країни мови, що вивчається, вказує на те, що мета навчання іноземної мови, а отже, всього навчального процесу потребує корегування.

Література

1. Рябов Г.П. Межкультурная коммуникация в политике, экономике, образовании, юриспруденции / Г.П. Рябов // Зусман В. Межкультурная коммуникация : учеб. пособ. / В. Зусман, А. Фролов. – Нижний Новгород, 2001. – 320 с.
2. Скубашевська Т.С. Проблема толерантності у зрізі міжнародного діалогу / Т.С. Скубашевська // Практична філософія. – 2004. – № 4. – С. 108–113.
3. Саєнко Н.В. Культурологічний підхід до навчання іноземних мов у вищих технічних навчальних закладах : монографія / Н.В. Саєнко. – Х. : ХНАДУ, 2008. – 344 с.

ПОНОМАРЬОВ В.О.

МОДЕЛЬ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ТРЕНЕРА АТЛЕТИЧНОЇ ГІМНАСТИКИ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ

Виконуючи державне завдання, науковці, які працюють над проблемами професійної підготовки фахівців з фізичної культури, наголошують на важливості таких